

1918: verkiezingen op 3 juli

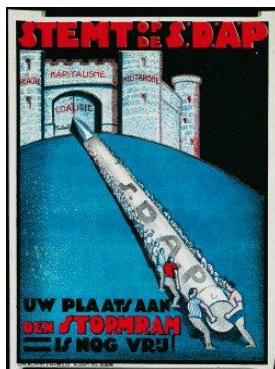
Verklaar de leuze 'Uw plek aan de stormram is nog vrij'? Wat is een stormram en wat wilde de SDAP met deze leuze bereiken?

Politieke verhoudingen in 1918

Nederland had geen partij gekozen in de Eerste Wereldoorlog, maar de oorlog was wel te merken. Er was onder meer een tekort aan grondstoffen en voedsel. In Rusland brak een revolutie uit, waarbij het tsaristische regime omver geworpen werd.

Daarna braken er ook opstanden uit in Duitsland. Arbeiders wilden hervormingen en meer zeggenschap.

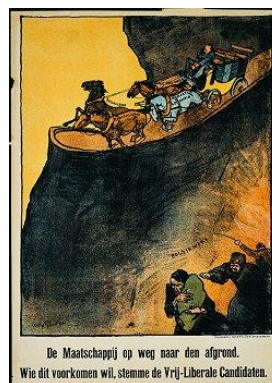
In Nederland vond Troelstra, de partijleider van de [SDAP](#) (de sociaaldemocratische arbeiderspartij), het ook tijd voor een revolutie. De leus op een verkiezingsaffiche van de SDAP was dan ook: "Uw plaats aan de stormram is nog vrij!"

Het affiche van de [Vrije Liberalen](#) laat zien dat deze partij niet verwachtte dat Troelstra zijn paarden in bedwang zou kunnen houden. Een revolutie zou leiden tot de afgrond. Zo dachten veel partijen en Nederlanders erover. Men wilde graag orde en politieke rust.

Op 1 juli 1919 werd er een wet aangenomen waarin werd bepaald dat er een achturige werkdag komt met een vrije zaterdagmiddag voor fabrieksarbeiders, kantoormedewerkers en werknemers in werkplaatsen. De vakbonden en arbeiderspartijen hadden hier hard voor gestreden. Zonder deze wetgeving werkten de meeste mensen iedere dag. Waarschijnlijk was het nu een goed moment om deze wetgeving in te willen voeren, omdat veel politici bang waren dat de revolutie over zou waaien naar Nederland. Een jaar voor de verkiezingen, in 1917, hadden alle mannen kiesrecht gekregen in plaats van alleen de rijkere. Waarschijnlijk gingen de politici van die

tijd iets makkelijker mee met maatschappelijke eisen om de rust en orde in het land te bewaren. Er veranderde nog meer. De overheid ging bijzondere scholen, waarop werd lesgegeven vanuit een bepaalde levensbeschouwing, evenveel geld geven als openbare scholen.

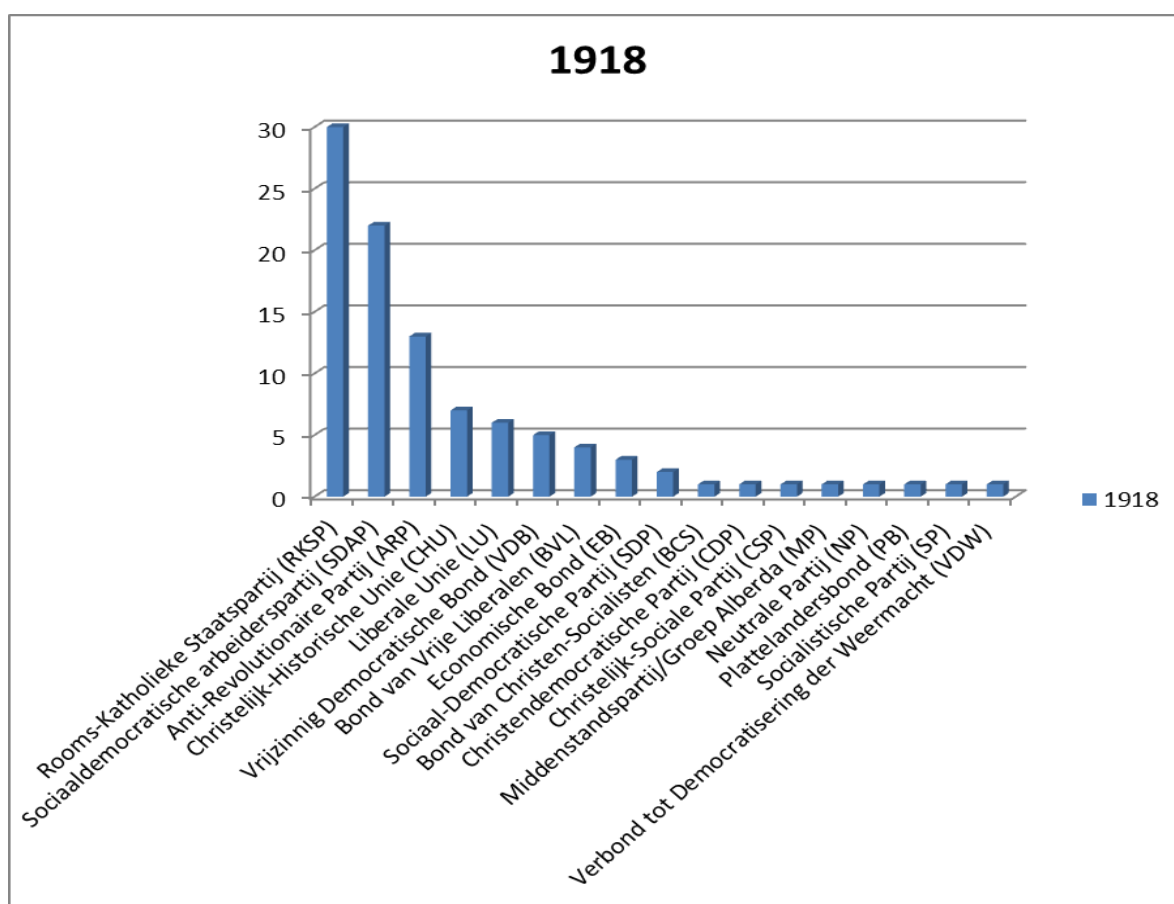
De verkiezingen op 3 juli 1918 waren ook de eerste verkiezingen volgens het kiesstelsel van [evenredige vertegenwoordiging](#). Door de invoering van dit stelsel werd het belangrijker op welke partij (of lijst) iemand stemde dan op welke kandidaat. Hierdoor kwamen er voor de eerste keer landelijke campagnes, verkiezingsprogramma's en verkiezingsaffiches. Voor 1918 kende Nederland een [districtenstelsel](#), waarin mensen rechtstreeks stemden op een kandidaat die naar de Kamer werd afgevaardigd.

Verkiezingen in 1918

Er werden maar liefst 32 lijsten ingeleverd voor de verkiezingen van 1918. In het nieuwe kiesstelsel werd het namelijk ook voor kleine partijen mogelijk om een zetel te behalen. Veel nieuwe partijen waren kleine belangenpartijen, zoals de [Neutrale Partij](#), het [Verbond tot Democratisering der Weermacht](#), de [Middenstandspartij](#) en de [Economische Bond](#). Deze kleine partijen probeerden in te spelen op de onvrede van het volk. Er waren ook partijen die zich fel uitspraken tegen de plicht om je stem uit te brengen. Deze plicht was een jaar eerder (in 1917) ingesteld en zou pas in 1970 worden afgeschaft.

Wist je dat:

- ...Suze Groeneweg door het ingestelde [passieve kiesrecht](#) voor vrouwen in 1918 ook een zetel in de Kamer kreeg? De eerste vrouw in het parlement!
- ...de SGP in 1918 is opgericht en daarmee de oudste (nog bestaande) politieke partij in Nederland is? In 1922 deed de SGP voor het eerst mee aan de verkiezingen.
- ...de Tweede Kamer tot 1956 uit 100 zetels bestond?

Dit leidde tot het kabinet-Ruijs de Beerenbrouck I (RKSP, ARP, CHU, met in totaal 50 zetels).